

Suomen hallituksen ohjelmasta 2025

Suomen hallituksen keskeisiksi tavoitteiksi metsien kannalta on kirjattu mm. hiilineutraali Suomi vuoteen 2035 mennessä ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen. Hallitus pyrkii uusiutumattomien luonnonvarojen mm. fossiilisten energianlähteiden käytön vähentämiseen ja korvaamiseen uusiutuvien energianlähteiden ja muiden luonnonvarojen kestävällä käytöllä. Hallitus tavoittelee ekologisen kestävyuden toteutumista Suomessa ja globaalisti.

LUOTTAMUKSELLISET METSÄDIALOGIT – YHTEENVETO

Koneen säätiön Metsän puolella -aloitteen ja Dialogi Akatemian järjestämässä luottamuksellisissa metsädialogeissa Syksyllä 2024 (4.9. & 27.11.2024) keskusteltiin aiheesta ”Mistä metsiin liittyvistä asioista emme pysty keskustelemaan Suomessa?” Mukana oli muun muassa luonnonsuojelujärjestöjen työntekijöitä, metsäteollisuudessa työskenteleviä henkilöitä, metsänomistajia, tutkijoita, viranomaisia, aktivisteja ja taitellijoita.

YKSITOISTA ”TARINAA” - MITÄ METSÄ SINULLE MERKITSEE?

Yhteenveto lähtee liikkeelle keskusteluissa esiin piirtyneistä erilaisista ”tarinoista”, joiden näkökulmista metsää käsiteltiin ja joihin kiteytyvät metsiin liittyvät merkitykset ja arvot.

Sukutarina on pitkä, jopa vuosisatainen kertomus siitä miten jo menneet sukupolvet ovat saaneet elantonsa metsistä. Sukupolvien jatkumossa metsän omistajiksi tulleet kokivat metsien hyödyntämisen arvokkaan perinnön vaalimisena ja monet sukutarinoista kytkeytyivät osaksi **Kansakuntatarinaa**, jossa metsillä on keskeinen asema Suomen kansan ja valtion kehityksessä. Metsien hyödyntäminen on mm. mahdollistanut syrjäistenkin seutujen asuttamisen, Suomelle vaurautta tuoneen talouskasvun ja hyvinvointivaltion rakentamisen. Metsistä saatu taloudellinen hyöty on myös auttanut Suomea ja suomalaisia menestymään maailmassa. Kansakuntatarinnassa metsät ovat ylpeyden aihe ja niiden hyödyntäminen nähdään isänmaallisena tekona. Alkuperäsikansojen oikeus alueensa metsiin nostettiin esille **Saamelaiden tarinassa**.

Pääomatarinaksi voidaan puolestaan nimittää metsäteollisuuteen ja osittain myös metsän omistamiseen liittyviä näkökulmia. Siinä metsistä puhutaan ensisijaisesti raaka-aineena, joka mahdollistaa liiketoiminnan ja sen avulla saatavan liikevoiton. Pääomatarinassa metsää hoidetaan talousmetsänä, jota määrittää ensisijaisesti se, kuinka paljon ja minkälaisia tuotteita siitä saadaan markkinoille. Talousmetsät tuottavat töitä tuhansille ihmisille ja niillä on merkittävä rooli koko Suomen taloudessa. Pääomatarina ulottuu myös Suomen rajojen ulkopuolelle, sillä suuret metsäyhtiöt ovat monikansallisia toimijoita, joita ohjaavat maailmanmarkkinoiden muutokset, pääomavirrat ja investoinnit. Viime aikoina pääomatarinaan on alkanut liittyä myös kysymys hiilinielu- ja luontoarvomarkkinoista, joiden kautta metsänomistaja saisi omistamastaan metsästä tuloja jättämällä se kasvamaan, sitomaan hiiltä ja tarjoamaan erilaisia ekolokeroita eliöiden käyttöön ja siten pääomatarina nivoutuu osaksi suojelutarinaa.

Suojelutarinassa metsillä puolestaan nähdään olevan ensisijaisesti itseisarvoa. Tarinassa korostuvat metsissä asuvat muut lajit, kaikkeen elolliseen liittyvät eettiset arvot, luonnon itseisarvo ja usein myös luonnonalueiden esteettisyys. Osalle keskustelijoista suojelutarina nojaa syväekologiseen maailmankatsomukseen, jossa ihmisellä ei ole erityisasemaa planeetalla. Toisille suojeluun liittyy laajoja yhteiskunnallisia pohdintoja nykyisen elämänmuodon ongelmista ja ihmisten vieraantumisen luonnosta ja toisistaan sekä tämän tuomasta juurettomuudesta. Osalle luontoa suojelevista aktivisteista suojelutarina on jo saattanut muuttua ”**Dystopiatarinaksi**”, jossa luonnon taloudellinen hyödyntäminen on ajanut ihmiskunnan oman tuhonsa kynnykselle.

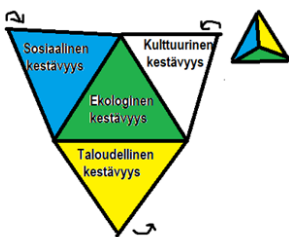
Ekosysteemitarinaksi voidaan nimetä erityisesti viime vuosikymmenten aikana lisääntyneen tutkimuksen tuoma näkökulma metsiin. Metsiä katsotaan eri tutkimussuuntien ja tieteenalojen tuottamien faktojen näkökulmista. Merkittävimpinä painoituksina ovat metsien suhde ilmastonmuutokseen sekä biodiversiteetin ja luontokadon mukanaan tuomat kysymykset. Dialogeissa pilkahtivat esiin myös metsän mystiset ja kansaperinteeseen juontuvat merkitykset. Tätä voidaan nimittää vaikkapa **Mystiikkatarinaksi**, jossa metsässä nähdään menneiden sukupolvien uskomukset menninkäisistä ja hengistä. Samalla voidaan pitää mielessä, että metsissä voi olla ihmisille kokemuksellisesti paljon muutakin, kuin mitä hyödyntäminen, talouskäyttö tai tiede meille niistä esittävät. Siten myös luonnon metsien terveysvaikutukset niiden merkitys henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille rakentuvat omaksi **Hyvinvointitarinaksi**, unohtamatta metsiä kulttuuri-identiteettimme pohjana ja inspiraation lähteenä, joilla on oma **“Sampotarinsa”** kerrottavana.

Useammat tarinat voivat olla totta samaan aikaan mutta välillä hämmentävällä tavalla sovittamattomassa ristiriidassa keskenään. Keskustelua käytiinkin myös siitä mitä olisi tärkeä painottaa missäkin yhteydessä ja kussakin hetkessä. Miten pystyisimme samanaikaisesti ajattelemaan esimerkiksi ekosysteemiä, ilmastokriisiä, taloutta ja yhteiskuntaa? Todettiin myös, että osa tarinoista on voimakkaassa muutoksessa. Esim. *Sukutarinaa* haastaa yhteiskunnallinen kehitys, jossa tarinan ”juuret” ovat irtautuneet suvun metsistä kaupungistumisen, hakkuiden ja talousmetsäksi muuttamisen seurauksena. *Pääomatarinan* murroksessa taas metsätalouden merkittävä rooli hyvinvointivaltion ja paikallisyhteisöjen rakentamisessa on muuttumassa ja käynnissä on pääoman ”inhimillistämisen- tai oikeastaan ”luonnollistamisprosessi”, jossa korostuvat aiempaa enemmän luontoarvot ja ekologisemmat tuotteet.

Tarinoiden voimana näyttäytyi mahdollisuus tarkastella tulevaisuutta uusista ja yllättävistä näkökulmista. Dialogeissa todettiin, että erilaisten tarinoiden ymmärtäminen auttaa arvioimaan kriittisesti omaa tapaa toimia ja hahmottaa asioita. Todettiin myös, etteivät tarinat aina ole välttämättä faktaa. Tarinat kertovat ihmisten oppimista tavoista hahmottaa asioita ja niillä myös saatetaan ohjailla ajattelua ja perustella omia ratkaisuja, sen sijaan, että pidetään kiinni tosiasioista.

Osa keskustelijoista kaipasi metsien uutta **”planetaarista tarinaa”**. Siinä ihminen ja luonto ymmärretään yhdeksi kokonaisuudeksi. Tarinan kuuleminen edellyttää kulutuksen vähentämistä ja siirtymistä vähitellen ekologisesti kestävämpään elämäntapaan. Keskustelijat pohtivat, kuinka kauan tarinoiden muuttuminen kestää ja mitä se meiltä vaatii. Tarvitaanko sodan tai pandemian kaltaisia kriisejä siihen, että pystymme irrottautumaan vanhasta ja uudistumaan?

YDINJÄNNITE: TALOUDEN SUHDE EKOLOGIAAN - ELÄMÄ VAI TALOUS EDELLÄ?

Metsäkeskustelujen **ydinjännite** on ekologisen ja taloudellisten näkökulmien välillä. Molempien näkökulmien tärkeys tunnistettiin keskusteluissa mutta samalla todettiin, että niitä oli vaikea käsitellä yhdessä. Erityisen voimallisesti korostettiin metsien suurta merkitystä Suomen kansantaloudessa ja metsätalouden merkitystä työnantajana. Metsätalous elää parhaillaan suurta murroskautta, johon vaikuttaa niin ilmastonmuutos, maailmanmarkkinoiden kehitys kuin Venäjän hyökkäyssota.

Konflikti on syntynyt siitä, että metsää on alettu tutkimaan ja näkemään sen elämän edellytysten keskiössä yhä selvemmin. On alettu korostaa sitä tosiseikkaa, että kestävässä kehityksessä ekologisella kestävyydellä on perustavaa laatua oleva erityisasema, koska ihmisten hyvinvoinnin eri ulottuvuudet (sosiaaliset, kulttuuriset, taloudelliset) perustuvat kaikki ekologiselle kestävyydelle eli terveille ja toimiville ekosysteemeille.

Suomen metsistä saadaan edelleen pääasiassa melko matalan jalostusasteen hyödykkeitä, joiden tuotanto edellyttää paljon raaka-aineita. Tästä on ollut seurauksena kasvava hakkuutarve.

Nuorten metsien hidastunut kasvu on vaatinut hakkuualojen kasvattamista. Metsätalous onkin nykyisellään ristiriidassa metsien ekologisten tilan kanssa. Ekologista näkökulmaa hallitsee kaksi planetaarista ilmiötä: ilmastonmuutos ja luontokato.

Viime vuosina metsien hiilinielu on pienentynyt mutta siitä, että Suomen ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää hakkuiden vähentämistä ei ole ollut yhteisymmärrystä. Dialogiin osallistujien kesken ei oltu myöskään yksimielisiä siitä, kuinka vakava ilmiö luontokato Suomessa oikeastaan on. Esille nousi myös joidenkin metsätalouden toimijoiden piirissä väheksyntä tutkimusraportteja, kuten *luontotyyppien ja lajien uhanalaisuutta arvioivia, ns. punaisia kirjoja* kohtaan. Dialogissa tuotiin myös esiin, että metsien biodiversiteetin muutoksissa ei ole pelkästään kyse lajien katoamisesta vaan myös joidenkin (usein haitallisiksi koettujen) lajien runsastumisesta.

Asioiden yhteensovittamisen haastetta lisää se, että ekologia ja talous ovat molemmat kompleksisia systeemiä kokonaisuuksia, joiden yhteisvaikutusten ymmärtäminen ei ole helppoa. Taloudella ja ekologialla on myös monta erilaista mittakaavaa paikallisesta planetaariseen. Lisäksi muutoksilla on erilaiset aikajänteet: markkinat voivat muuttua äkillisesti, ilmaston muuttuminen on hidasta mutta kiihtyvää ja jos eliölaji katoaa, puhutaan peruuttamattomasta muutoksesta. Talouden ja ekologian ilmiöt liittyvät myös lukuisiin laajempiin yhteiskunnallisiin seikkoihin. Metsistä saatava taloudellinen hyöty koskettaa koko Suomen talouskasvua, valtion velkaa, lukuisten yritysten elinkelpoisuutta, teollisuuspaikkakuntien ja yksilöiden elinkeinoja. Maassamme harjoitettava metsätalous vaikuttaa myös globaalisti ekologisiin muutoksiin ja muiden valtioiden metsien hyödyntämiseen.

Ongelmien kompleksisuus ja niihin liittyvät ristiriidat ja jännitteet herättivät osallistujissa voimakkaita tunteita. Dialogeissa jaettiin käsitys molemminpuolisesta pelosta. Pelon uskottiin liittyvän ennen muuta huoleen hallinnan menettämisestä; oli sitten kyseessä pelko oman omaisuuden menettämisestä, elinkeinon kuihtumisesta, polarisaation voimistumisesta, ilmaston muutoksen hallitsemattomuudesta, lajien katoamisesta tai koko planeetan tulevaisuudesta. Julkisessa keskustelussa vilisee väitteitä siitä, että vastakkainen puoli haluaa tuhota joko teollisuuden tai maapallon.

Yleisesti voidaan todeta, että nykyinen systeemi on palvellut Suomea hyvin sotien jälkeen, mutta nyt on koko planeetta niin kriittisessä tilassa, että käyttäytymistä on muutettava radikaalisti.” Vaikka talouden ja ekologian ydinjännitteestä on vaikea keskustella edes yleisellä tasolla niin joissakin yksittäisissä asioissa päästiin melko yhteisiin käsityksiin. Esimerkiksi puun jalostusasteen nostamisesta, vanhojen metsien suojelun tarpeesta, luontoarvojen merkityksestä ja metsänhoidon käytänteiden uudistamisesta oltiin melko samaa mieltä.

Erot näkemyksiin syntyivät siitä, mihin kohtaan tavoitetasot pitäisi asettaa. Mikä on riittävää ja kuka maksaa? Keskustelua vaikeuttaa edelleen se, ettei monille ympäristöhaitoille ole tällä hetkellä hintaa ja se, että on olemassa asioita, joissa luonto asettaa ehdottoman rajan eikä kompromisseihin ole enää varaa.

Suojeltavien alueiden ja talousmetsien kokonaisuuteen kaivataan valtakunnan tason sääntelyä ja päätöksiä, esimerkiksi niin, että yhdellä alueella olisi puun tuotantoa ja toisella suojelua.

Osan ratkaisuista ajateltiin olevan helppoja, jos niihin löytyisi rahaa. Merkittävänä yksittäisinä mutta koko systeemiin vaikuttavina ratkaisuina pidettiin metsäekologian parempaa ja avointa, monitorointia sekä luontoarvomarkkinoita, jossa yhdistyisivät ekologiset arvot, taloudellinen tuottovaade ja markkinamekanismit. Suuri joukko metsänomistajia haluaa saada metsästään muunkin kaltaista tuottoa kuin puun myymisestä teollisuuden raaka-aineeksi. Näiden muutosten aikaansaamiseksi ei ole toistaiseksi selvää etenemissuunnitelmaa.

YHTEISTEN FAKTOJEN PUUTE- KESKEISTÄ ON SE, ETTÄ RIIDELLÄÄN FAKTOISTA

Dialogien aikana todettiin, että metsäkeskustelun eri osapuolilla ei ole läheskään aina yhdessä jaettua käsitystä faktoista. Keskusteluissa ei ilmennyt varsinaista erimielisyyttä siitä, että metsät ovat merkittäviä niin ilmastomuutoksen, luontokadon kuin talouden näkökulmista. Sen sijaan metsäteollisuuden toimijat ja luonnonsuojelijat vetosivat usein eri faktoihin koskien metsien ja siellä elävien lajien tilaa. Myöskin eri kannat metsien merkityksestä Suomen kansantaloudelle, hiilinieluille ja luontokadolle nojaavat erilaisiin tutkimustuloksiin ja asiantuntija-arvioihin. Osa myös epäili tilastoinnissa ja laskelmissa käytettyjen määritelmien ja menetelmien luotettavuutta ja puolueettomuutta.

Osallistujat kertoivat tiedostavansa yhteisten faktojen puuttumisen synnyttämän ongelman.

Yhteistä näkemystä metsien luonnon tilasta ei synny, jos toiset nostavat esiin tutkimukset metsien monimuotoisuuden heikentymisestä ja toiset puolestaan keskittyvät metsäpinta-alan ja puuston määrän lisääntymisen korostamiseen.

Näkemykset eroavat myös tavoiteltavien toimenpiteiden suhteen. Jokaisella on "omat faktat." Faktoista käytävää keskustelua hankaloittaa se, että tutkimus- ja asiantuntijatietaa on runsaasti saatavilla erilaisista lähteistä ja kuten edellä on todettu ekologian ja talouden systeemisten suhteiden hahmottaminen on haastavaa riittävän tiedonkin valossa. Yhteisesti hyväksytyistä faktoista ei myöskään välttämättä seuraa selvää käsitystä siitä, miten pitäisi toimia. Dialogeihin osallistuneet tutkijat peräänkuuluttivat tutkimuksen vahvempaa hyödyntämistä, mutta samalla totesivat, ettei tutkijoidenkaan kesken ole aina yhteisymmärrystä siitä, millaisia toimenpiteitä faktojen pohjalta tulisi toteuttaa. Keskustelussa saatettiin todeta, että "kaikki mitä sanot, on faktaa, mutta olen hyvin eri mieltä johtopäätöksestä."

Samoista faktoista voitiin muodostaa monta erilaista johtopäätöstä riippuen siitä, mitä faktakokonaisuuksia valittiin ja miten niiden tarkastelun näkökulmat rajattiin. Tästä syntyi tahatonta keskinäistä väärintymmärrystä, mutta se myös mahdollisti asioiden tietoisien hämärtämisen. (Oma huomio: Käsitteiden kanssa on aivan sama juttu. Kun WWF:n edustaja nosti esiin HS:n mielipidekirjoituksessa Metsähallituksen hakkuut valtion luonnonmetsässä ([HS Mielipide 31.8.](#)), niin syytetty osapuoli kiistää asian vastineessa, toteamalla, että luonnontilaisissa metsissä ei meillä hakkuita tehdä. Lukija ei huomaa käsitteen vaihtoa, eikä tiedä ketä uskoa. Luonnonmetsä ei ole luonnontilaisen metsän synonyymi vaan yläkäsite, joka sisältää myös biodiversiteetti sopimuksen mukaan hakkuilta suojellut luonnontilaisen kaltaiset luonnonmetsät, joita Metsähallitus oli ko. tapauksessa hakannut, vaikka ei sitä myöntänyt ([HS Mielipide 3.9.](#)).

Poliittisten päättäjien ymmärrys metsään ja luontoon liittyvistä faktoista uskottiin olevan yleisesti ottaen vähäistä. Tämän arveltiin tekevän poliitikot alttiiksi monenlaiselle lobbaukselle, jolloin hänen arvovaltansa eivät useinkaan nojaa faktojen ymmärtämiseen. Tämän seurauksena asiantuntijatyöryhmissä valmistellut faktoihin perustuvat esitykset saattavat muuttua merkittävästi poliittisessa päätöksenteossa. Aina ei myöskään ole selkeää, millaisilla tavoitteilla päätöksiä valmistelevat ja niiden toimeenpanoa seuraavat työryhmät toimivat, mitkä niiden prosessit ovat ja mihin niillä on lopulta vaikutusta. Yhtenä keskeisimpänä haasteena nähtiin se, että ilman yhteisiä faktoja ja niistä vedettyjä samansuuntaisia johtopäätöksiä ei voida rakentaa yhteistä visioita tulevaisuudesta.

 Luottamukselliset-metsadialogit—Yhteenveto.pdf

